

Bengt Jartsell, Thomas Nordegren:

Ängest för miljoner

Läkemedelsmissbruk i Sverige
Rabén & Sjögren 145 s, ca kr
28: — inkl moms

Nils Ringertz

Cancer

Bokförlaget Trevi 208 s, ca kr
39: — inkl moms

Lars Erdner, Mats Gillberg:

Åldrandet och senil psykos

Teorier. Terapier.
Aldus 108 s

Thoris Støren, Tone Schou Wetlesen (red):

Kvinnekunnskap

En artikkelsamling om kvinnors
situation i mannsamfunnet
Gyldendal Norsk Forlag 239 s

Karsten Hillestrøm:

Arbetskraftens mobilitet 4: Processen

Socialforskningsinstitutets publi-
kation 72
Teknisk Forlag, Köpenhamn 115
s, Dkr 22: — inkl moms

Jytte Haargaard, Kirsten Just Jensen, Birthe Nielsen, K W Redder:

Arbetskraftens mobilitet 5: Konsekvenser

Socialforskningsinstitutets publi-
kation 73
Teknisk Forlag, Köpenhamn 93 s,
Dkr 20: — inkl moms

Inger Koch-Nielsen, Jytte Ussing, Gert Schmidt:

Familie 1975 — lov og tal

Socialforskningsinstitutets med-
delelse 19
Teknisk Forlag, Köpenhamn 55 s,
Dkr 11: 50 inkl moms

Irenäs Eibl-Eilesfeldt:

Den programmerade människan

Natur och Kultur 297 s, ca kr
90: — inkl moms

Gabriel Langfeldt:

Abnorme karakterer

Universitetsforlaget Oslo 116 s,
Nkr 48: —

Erich Fromm:

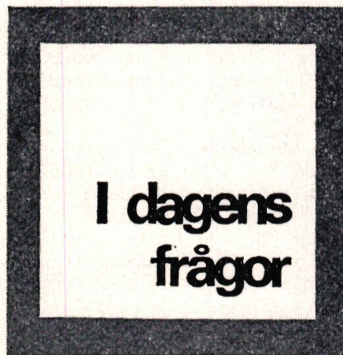
Den destruktiva människan

En psykologisk analys av liv på
avvägar
Natur och Kultur 512 s, ca kr
95: — inkl moms

Lars-Gunnar Emmoth:

Fragment på hjul

Författarförlaget 151 s, ca kr
33: 50

Red: Sten Söderberg

Recept för en sjuk värld

FN:s generalförsamling antog på
sitt sjätte extra möte 1974 en re-
solution i vilken medlemsländerna
kollektivt uttrycker sin önskan
att arbeta mot en ny ekonomisk
världsordning. Sedan dess har det
pågått en debatt om hur en så-
dan ny ordning skulle kunna ge-
nomföras. På förslag av presiden-
ten för den så kallade Rom-klub-
ben Aurelio Peccei, har en inter-
nationellt sammansatt forskar-
grupp utarbetat en rapport som
analyserar det nuvarande syste-
met och föreslår hur det kan
ändras.

Forskargruppen består av 21
specialister på olika områden och
har arbetat två år på sitt projekt
som de kallar *Reshaping the In-
ternational Order* (Reformering
av den internationella ordningen),
förkortat RIO. Rapporten har just
kommit ut på engelska.

I en intervju i tidskriften *De-
velopment Forum*, som utges av
FN:s center för ekonomisk- och
social information, diskuterar
forskargruppens ledare, den hol-
ländske nobelpristagaren och pro-
fessorn i ekonomi Jan Tinbergen,
några av de frågor som RIO-rap-
porten försöker besvara.

Efter att ha strukit under far-
nan för allvarliga internationella
konflikter om de nuvarande olik-
ställigheterna i världen får fort-
sätta att öka, säger Tinbergen att
det är på fem områden man måste
satsa speciellt under komman-
de år:

För det första måste man re-
ducera hindren för den interna-
tionella *handeln*. För det andra
måste det ingås omfattande *rå-
varuavtal* som det föreslogs på
UNCTAD-konferensen tidigare i
år. För det tredje måste man för-
bättra möjligheterna för *finansie-
ring av utvecklingsprojekt*. För det
fjärde måste u-länderna garantera
tillräckligt med livsmedel för
sina invånare. Och för det femte
måste *energiproblemen* lösas.

Tinbergen påpekar att inte
minst de rika länderna är intres-
serade av att skaffa sig energi för
de kommande åren. Å andra si-
dan är det de fattiga länderna
som saknar livsmedel. Han menar
därför att det kanske kunde
vara tänkbart att i de interna-
tionella förhandlingarna knyta sam-
man livsmedels- och energifrågor-
na och åstadkomma en paketlös-
ning eftersom både i-länder och
u-länder skulle ha fördel därav.

Våld mot socialarbetare

Socialarbetare utsätts allt oftare
för våld från klienternas sida.
Tidningen *Socionomen* 25/27 har
klara siffror:

Under månaderna *juni—sep-
tember 1976* har en intensifierad
statistikföring genomförts i för-
valtningen, som inte på något sätt
gör anspråk på att vara fullstän-
dig, men som ger en skrämman-
de bild av socialarbetarnas ar-

betsmiljö i Stockholms socialförvaltning.

Nedan följer en redovisning uppdelad på olika rubriker avseende inträffade händelser inom förvaltningen under juni—september 1976.

1. Olaga hot	46 fall
2. Slag eller kastat föremål mot person	25 "
3. Knivhot och knivhugg	5 "
4. Sparkad	4 "
5. Knuffad	5 "
6. Överfall på väg till eller från arbetet ..	2 "
7. Stryptag	2 "
8. Biten, klöst, nypt ..	4 "
9. Skadegörelse	18 "
10. Inlåst	1 "
11. Beskjuten	2 "
12. Sanitär olägenhet ..	1 "

Summa 115 fall

Statistiken utgör således en skrämmande läsning vid en första anblick, det ska dock konstateras att den inte på något sätt gör anspråk på att vara fullständig.

Det finns fortfarande — det har konstaterats erfarenhetsmässigt — ett omfattande motstånd från socialarbetarnas sida mot att anmäla dylika händelser. Man upplever i ett sådant fall ett misslyckande i sitt arbete med klienten, när man drar på sig våld eller hot från hans eller hennes sida. Hela denna företeelse är ett hot mot socialarbetarens yrkesroll och yrkesidentitet.

Glömda barn

Riksdagen begär en allsidig utredning om omsorgerna om psykotiska barn. Utredningen bör kartlägga dessa barns situation och föreslå åtgärder för att ge barnen bättre utvecklingsmöjligheter.

Beslutet fattades på förslag av socialutskottet som därmed tillmötesgick en fyrtalimotion (s, c, m, fp) som också begärde anvisningar om lägre elevantal i specialklass för psykotiska barn.

De remissinstanser som utskottet frågat, bl a socialstyrelsen och Riksförbundet för utvecklingsstörda barn framhåller svårigheterna i att diagnostisera barnens sjukdom vilket leder till bristfälliga insatser för dem. Det är uppenbart att dessa barn i dag inte ges det stöd och den omvårdnad som vore önskvärt, säger utskottet.

Själv mordstopp kring Stockholm

Själv morden är 50 procent vanligare i Stockholms län än i landet i övrigt. För kvinnor är de to m 70 procent vanligare. Åldersmässigt är det ingen skillnad. Själv morden är lika vanliga i alla åldrar från puberteten och upp till hög ålder. Vad sjukvården främst kan göra för att driva själv morden och självmordsförsöken tillbaka är att fortsätta arbetet med att göra den öppna psykiatriska vården lättillgänglig.

Siffrorna finns i ett tjänsteutlåtande från hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Det utgör underlag för ett yttrande som hälso- och sjukvårdsnämnden ska ta ställning till med anledning av en motion i landstinget av Ruth Ettlinger. Motionären vill ha utrett vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga självmordsdödsfall och självmordsförsök inom regionen.

I Stockholms län utgör självmord 3 procent av alla dödsfall mot 2 procent i landet i övrigt. Hur många självmordsförsök som företas är omöjligt att säga. Det kan med olika beräkningsgrunder svänga mellan 600 och 6 000 per år.

I utlåtandets redovisning av utredningar och forskning inom området refererar man till motionären Ruth Ettlingers arbeten, bl a hennes doktorsavhandling.

Själv mordsförsök skall i första hand betraktas som ett rop på hjälp. Det anser svenska psykiatriker allmänt. Accepteras denna princip skall varje patient efter ett självmordsförsök få hjälp ur sin psykiskt pressande situation. Det kan ibland vara svårt att ordna detta vid sjukhus som saknar psykiatrisk klinik. Det är vidare en resursfördelningsfråga inom de psykiatriska klinikerna.

Ambulansmän bör utbildas

Stockholms läns landstings sjuktransportverksamhet ska ses över. Det gäller inte bara bekvämlighe-

ten, tryggheten och snabbheten i transporter utan också möjligheterna att på ett tidigt stadium ge rätt vård. Sjukvårdsdelen i ambulanstjänsten — tidiga åtgärder i kritiskt skede — bör därför ges en starkare betoning än hittills.

Det framgår bl a av direktiven för en utredning som hälso- och sjukvårdsförvaltningen i länet beslutat om. Förvaltningens driftavdelning har fått sjukvårdsdirektör Tord Bergstedts uppdrag att svara för utredningen, som ska bedrivas i samråd med medicinskt sakkunniga, personal och övriga berörda. Slutresultatet av arbetet skall bli en sjuktransportplan för Stockholms län.

Nuvarande utbildning för ambulanspersonal — en sju veckors sjukvårdskurs — har i debatten ansetts otillräcklig. Dessutom är det många aktiva ambulansmän som inte haft möjlighet att få ens denna utbildning. I vårt land ligger vi i detta avseende efter många jämförbara länder.

Ambulanserna körs av personal som tillhör kommunernas brandförsvär. Det medför att kåren ambulanspersonal är mycket stor — i länet drygt 800. Att ge en riktig utbildning till så många och se till att kunskaperna hålls uppe är därför en komplicerad fråga. Ambulansmännens primära uppgift i sin arbetsorganisation är att vara brandmän, vilket ju inte förbättrar förutsättningarna. Den kortare arbetstiden för brandmän gör att gruppen brandmän som måste användas som ambulanspersonal kan väntas ytterligare öka.

Rökarens sjukfrånvaro — förbryllande siffror

Rökare har en högre sjukfrånvaro än icke-rökare i åldrar upp till 50 år. Det visar en studie av 772 hälsokontroller som utförts av dr Rolf Brusewitz vid Kristianstadsföretagens Hälsovårdscentral under åren 1973—1976, omtalas i *Arbetsgivaren* 34/76.

Uppgifterna är baserade på hälsointervjuer i samband med allmänna hälsoundersökningar. I 772 journaler fanns uppgifter om dels rökvanorna dels den sjuk-

frånvarotid, som de undersökta uppskattade att de haft under de tolv månader, som föregått hälsundersökningen. Man delade upp journalerna efter kön, åldersgrupp (16—29 år, 30—49 år, 50—67 år) och rökvanor (rökfria, sådana som rökte mer än 10 cigaretter om dagen samt sådana som rökte mindre eller enbart pipa). Man delade upp dem i tre grupper: de som varit borta p.g.a sjukdom högst 15 dagar, de som varit borta 16—45 dagar och de som varit sjukfrånvarande ännu längre tid.

Av dem som rökte mer än 10 cigaretter om dagen (203 personer) hade 23 procent en sjukfrånvaro som översteg 15 dagar. Bland dem som inte rökte (412 personer) var det 16 procent som hade en sjukfrånvaro mer än 15 dagar. Särskilt i åldersgruppen 16—29 år syntes sjukfrånvaron vara betydligt mindre hos icke-rökare än hos rökare. I åldrar över 50 år tyder undersökningens resultat på att situationen kan vara en annan.

33 procent av rökarna och 16 procent av icke-rökarna i den yngre åldersgruppen hade en sjukfrånvaro som översteg 15 dagar.

I åldersgruppen 30—49 år (349 personer) hade 20 procent av rökarna och 12 procent av icke-rökarna en sjukfrånvaro överstigande 15 dagar.

I åldersgruppen över 50 år (155 personer) hade 15 procent av rökarna och 21 procent av icke-rökarna mer än 15 dagars sjukfrånvaro.

Undersökningen tyder på att rökningen spelar en betydligt mindre roll för sjukfrånvaron när vi kommer upp i åldrar över 50 år.

Hur skall man då tolka de siffror som tyder på att rökare över 50 år skulle vara borta mindre från arbetet än jämnåriga icke-rökare? Det är svårt, säger dr Bruswitz. Tendensen bygger på uppgifter från 273 hälsundersökta i åldern 50—67 år av vilka 40 personer hade en rökkonsumtion av mer än 10 cigaretter per dag. Åtskilliga rökare har emellertid redan i unga år en låg sjukfrånvaro och bland dessa finns många som uppfattar tobaken (nikotinet) som en stimulans i en stressig arbetsituation. Också rökare i 50—60-årsåldern har många gånger en pressande men stimulerande arbetsituation och uteblir kanske därför ogärna från arbetet.

Modern kemi och cancer

CANCER dödade 358 400 medborgare i USA 1974. Ungefär en miljon fall var under behandling. Varje år diagnosticeras 900 000 nya fall, heter det i en artikel i *LO-tidningen* 34/76.

Av dessa är ungefär en tredjedel hudcancer, besvärlig, ibland pinsam men vanligen möjlig att läka och utan märkbar effekt på medellivslängden. De andra 600 000 är emellertid allvarliga och dödshotande. Amerikanska cancerinstitutet uppskattar att 25 procent av de 213 miljoner människor som nu bor i USA förr eller senare kommer att få cancer.

Statistiken är hämtad ur inledningskapitlet om "cancerframkallande ämnen i miljön" i årets rapport, den sjätte, från presidentens miljöråd (Council on Environmental Quality).

Rapporten slår fast att upp emot 90 procent av all cancer är miljöbetingad. Presidenten säger i sin inledning att den federala regeringen ökat sina utlägg för kontroll av miljönedsmutning och exponering för farliga ämnen från 751 miljoner dollar 1974 till 4,5 miljarder i år. "I dessa och andra ansträngningar måste vi omsorgsfullt bestämma våra mål, sträva mot dem med kraft och bibehålla balansen mellan våra nationella syften", säger president Ford. Sålunda tvingas amerikanerna spendera över 10 miljarder dollar på behandlingen av cancerpatienter varje år medan cancer som dödsorsak bara ökar. 1935 dog 137 649 personer i cancer. 1971 var det 337 398.

Två miljoner kemiska ämnen är kända och varje år upptäcks tusentals fler av den kemiska industrin i USA och hundratals förs ut på marknaden. Vi vet mycket lite om konsekvenserna för liv och hälsa av dessa nya ämnen.

Många är inte giftiga, men blotta antalet kemiska ämnen, de många användningsområdena och de skadliga effekter vi redan haft av några gör det mer och mer troligt att den kemiska nedsmutningen av vår miljö allvarligt skadar människornas hälsotillstånd och sänker eller kommer att sänka genomsnittslivslängden.

Minskat fylleri — eller ökad tolerans

Under första halvåret 1976 gjorde polisen inalles 54 105 omhändertaganden för fylleri mot 60 062 under samma tid 1975, en minskning med 10 %. Minskningen var särskilt stor i Stockholm, nästan 20 %, och kan åtminstone till en del antas sammanhånga med att polisens resurser tagits i anspråk för den samtida ökningen av annan brottslighet konstaterar *Alkohol och narkotika* 6/76.

En annan tänkbar förklaring till de minskade fyllerisiffrorna skulle kunna vara att toleransen från polisens sida gentemot berusade personer skulle ha ökat i och med att principbeslut fattas om fylleriets avkriminalisering. I maj 1976 biföll nämligen riksdagen det av regeringen i prop 1975/76:113 framlagda förslaget att fylleristrafteffekt skall avskaffas. Förslaget skall dock inte träda i kraft förrän vissa reformförslag beträffande den härmed sammanhängande körkortsgreningen blivit antagna. Tidigast lär det bli den 1 januari 1977. En konsekvens av reformen blir att avstängning från inköp i systembolagets butiker med anledning av upprepat fylleri faller bort.

Även kvinnofylleriet gick tillbaka något under det senaste halvåret, dock ej i samma grad som det totala fylleriet. Ännu mindre blev minskningen i fråga om fylleri på enskilt område, som knappast kan ha påverkats av beslutet om avkriminalisering, eftersom sådant fylleri aldrig varit straffbelagt.

Slutligen kan beräknas att antalet för fylleri omhändertagna ungdomar under 20 år minskade från 5 387 under första halvåret 1975 till 4 735 under samma tid 1976 eller med 12 %. Minskningen gäller både pojkar och flickor i olika åldrar.

Alkoholmissbruk anses i allmänhet dokumenterat även när någon gör sig skyldig till trafiknykterhetsbrott, dvs rattfylleri eller rattonykterhet. Antalet sådana brott som under första halvåret 1976 kom till polisens kännedom uppgick till 8 204, vilket var 8 % mindre än under samma tid 1975.

Objektivt? — Inte så värst!

Ur *UVS-nytt* (tidning för ungdomsvårdsskolorna) 8/76 hämtas följande:

De båda journalisterna *Ulla Kadin* och *Agneta Nilsson* har i en undersökning kallad *Det sociala reportaget* försökt få fram hur de sk sociala reportagen i veckopressen skrivs. Författarna har bl a intervjuat socialarbetare som själva blivit omskrivna i veckopressen. I sammanfattningens skriver de bl a:

I de 20 artiklar som undersökts har sammanlagt 28 sakfel hittats.

19 artiklar utgör direkta anklagelser mot olika myndigheter.

I de flesta artiklarna får ingen representant för myndigheterna komma till tals (14 st).

I 19 av artiklarna anser författarna att veckopressjournalisterna klart tar ställning för "den drabbade" genom sättet att skriva, genom att artikeln endast bygger på den drabbades situation, genom att de sociala myndigheternas uttalanden inte är tillräckligt ut-

tömmande p g a sekretess eller att de inte får uttala sig alls.

I de flesta artiklarna redovisas inte de lagar och bestämmelser som gäller och vid intervjuer framkom att journalisterna inte heller kände till dessa eller inte hade tagit reda på dem.

Den värdering som finns i nästan alla reportage är "tron på kärnfamiljen". Den beskrivs antingen genom att barn på inga grunder får tas ifrån sina föräldrar eller genom att ensamstående mödrar träffar en man och därmed förändrar sin situation till det bättre.

Att den här typen av reportage skulle underblåsa de eventuella fördomar som finns gentemot de sociala myndigheterna tillbakavisas helt av de intervjuade veckopressjournalisterna.

Råd för invandrare

Andra upplagan av foldern "Statens invandrarverk informerar" har nu utkommit. Den första

versionen utarbetades 1973, men mycket har hänt sedan dess — ute och hemma — som föranlett en omarbetning av foldern.

Den rena arbetskraftsinvandringen från icke-nordiska länder har minskat kraftigt, i stället har uppskakande och grymma händelser runt om i världen fört nya och stora grupper av förföljda människor till vårt land.

1968 fastställde riksdagen "riktlinjer för invandringsspolitiken". 1975 kompletterades dessa med "riktlinjer för invandrar- och minoritetsspolitiken". För SIV innebär det nya uppgifter, omedelbart och — kanske i ännu högre grad — med sikte på framtiden. Redan fr o m i år har invandrarverket t ex fått uppgiften att samordna och ta initiativ till samhällets åtgärder till hjälp åt zigenare, invandrade såväl som infödda. Vi kommer att få fler och nya minoriteter i vårt land som en följd av invandringen.

Foldern kan beställas kostnadsfritt från Statens invandrarverk, Distributionen, Box 6113, 600 06 Norrköping.

ISSN 0037-833 X

socialmedicinsk tidskrift

Prenumerationspris (inklusive moms.)

Helår kr 60, halvår 35

Studera helår kr 35.

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år (1 per månad utom juli och augusti).

Lösnummer kr 8: — (exkl. moms.)

Återgivande helt eller delvis av originalartiklar ur smt utan angivande av källan förbjudes.

Utgivningsplan 1977

Nummer	1	2	3	4	5—6	7	8—9	10
Utkommer	21/1	18/2	18/3	22/4	10/6	16/9	4/11	9/12
Sista manusdag för annonser:								
sättning	13/12	14/1	11/2	16/3	3/5	12/8	30/9	4/11
helmaterial	16/12	19/1	16/2	21/3	6/5	17/8	10/10	14/11

Prenumerationsavdelning:

Fack, 104 01 Stockholm 60

Tel. 08/87 34 91 Postgiro 1179-1

Annonsavdelning:

Maud Jacobsson, Alströmergatan 18, 112 47 Stockholm. Tel. 08/51 21 13, 51 67 60

Annonspriser:

Omslagets andra och tredje sida kr 1 100, fjärde sida kr 1 200,

helsida kr 1 000, halvsida kr 600, kvartsida kr 375.

Spalthöjd 210 mm, spaltbredd 70 mm,

sidans bredd (2 spalter) 150 mm.